

УДК 351.86: 340.137(477)

Шпура М. І., канд. військ. наук, ст. наук. співроб. (0000-0002-3350-6003);
Кульчицький О. С. (0000-0002-4901-0192);
Комолаєва Т. М. (0000-0003-4352-5897);
Єфіменко Г. А. (0000-0003-1106-4010)

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Аналіз підходів, механізмів і способів, що використовує НАТО та інші міжнародні організації з безпеки для врегулювання сучасних воєнних конфліктів

Резюме. Розглянуто питання підходів, механізмів і способів, що використовує НАТО та інші організації з безпеки для запобігання, вирішення та врегулювання сучасних воєнних конфліктів в умовах зміни поглядів на функціонування сучасної системи європейської безпеки.

Ключові слова: гібридний конфлікт; сучасний воєнний конфлікт; способи врегулювання; механізми запобігання воєнних конфліктів.

Постановка проблеми. Конфлікти на пострадянському просторі, конфлікт на Сході України, що триває вже більше п'яти років показали, що як в теорії, так і у практиці запобігання сучасних воєнних конфліктів (СВК) та їх врегулювання (вирішення) не існує способу, що гарантовано давав би змогу досягти примирення конфліктуючими сторонами. Досвід дій (політичного, економічного, військового характеру тощо), що були спрямовані на врегулювання конфлікту на Сході України показав, що існуючі механізми, які закладені в основу функціонування системи європейської безпеки (на основі співробітництва – cooperative security approach) для визначення доцільних шляхів і способів врегулювання сучасних воєнних конфліктів мають недостатню ефективність. Отже пошук дієвих механізмів, шляхів і способів запобігання, вирішення та врегулювання СВК, що мають ознаки гібридності є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням виявлення характерних рис сучасних воєнних конфліктів та механізмів їх врегулювання та запобігання приділяється багато уваги у працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів та інституцій. За оцінками Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру [1-4] сучасні збройні конфлікти все складніше класифікувати як внутрішні/зовнішні, внутрішньо/міждержавні конфлікти. Водночас аналітики вирізняють низку характерних рис сучасного внутрішньодержавного конфлікту: участь як регулярних, так і іррегулярних військ, багаточисленні претензії, взаємозв'язок

тактики дій у конфліктах і ролі в них цивільного населення, мінлива локалізація конфлікту.

У праці [5] автор розкриває три рівні воєнних конфліктів, еволюція яких відбувалася переважно на європейському континенті. Особливої уваги, на наш погляд, заслуговує характеристика конфліктів третього рівня, що властиві для сучасної Європи – внутрішні конфлікти, які на думку автора дестабілізують ситуацію не тільки всередині конкретної країни, а й підривають стабільність на всьому європейському континенті. Як приклад, автор приводить конфлікт у Косові, Боснії та Герцеговині. Так, поєднання демографічного, етнічного, релігійного та історичного чинників створили конфліктний потенціал між албанцями, які склали 90 % мешканців провінції Косова, та сербами. Зростання напруженості було ініційоване антидержавними діями окремих груп албанців, що не було своєчасно виявлене республіканською владою. Отже зіткнення історичного права сербського народу на територію провінції і етнічного права албанської національної спільноти на самовизначення стало основним джерелом зростання напруженості.

Заслуговує на увагу публікація [6], у якій визначаються особливості та основні елементи стратегії гібридного конфлікту його фази та сценарії протидії гібридним загрозам. Логічним продовженням цієї публікації можна вважати працю [7], де характеризуються зовнішні та внутрішні чинники, які визначають сутність воєнних аспектів сценаріїв протидії гібридному конфлікту та особливості

оцінювання результативності умовних сценаріїв протидії. Автори публікації роблять висновок, що на результативність сценаріїв протидії гібридному конфлікту суттєво впливають дії сил спеціальних операцій і міжнародна воєнна допомога.

Вагомим внеском у розвиток теорії гібридного конфлікту є праця Національного інституту стратегічних досліджень [8], у якій з позицій системного аналізу визначені характерні особливості сучасного воєнного конфлікту на прикладі конфлікту на Сході України.

Водночас існує багато проблемних питань щодо запобігання та врегулювання (вирішення) сучасних воєнних конфліктів, особливо тих, які мають гібридний характер. Це потребує не тільки дієвих заходів щодо своєчасного розпізнавання виникнення загроз вирішення гібридного конфлікту, а й пошуку дієвих шляхів і способів його врегулювання, якщо заходи та способи запобігання не спрацювали.

Метою статті є аналіз існуючих підходів, механізмів та способів, що використовує НАТО та інші міжнародні безпекові організації для запобігання, вирішення та врегулювання воєнних конфліктів, які мають ознаки гібридності в умовах зміни поглядів на функціонування сучасної системи європейської безпеки.

Виклад основного матеріалу. За оцінками [3] у 2014 році політична криза в Україні швидко переросла у збройний конфлікт. У рамках програми Uppsala Conflict Data Program (UCDP) Департаменту дослідження миру та конфліктів Упсальського університету великомасштабний збройний конфлікт визначається як конфлікт з приводу влади та/або території, під час вирішення якого дві сторони (принаймні одна з яких представляє уряд держави) використовують збройну силу, що призвело до загибелі не менш 1 тис. осіб внаслідок бойових дій упродовж одного календарного року. Одночасно з подіями в Україні відбулося загострення відносин між НАТО та Російською федерацією, Ісламська держава встановила військовий та адміністративний контроль над значною частиною Західного Іраку та Східної Сирії.

На думку експертів, означені події суттєво ускладнили реалізацію підходу до безпеки на основі співробітництва (*cooperative security approach*), який розвивався після розпаду СРСР та Варшавського договору. За даними [3] це дає підстави вважати, що

держави знову визначатимуть потенціал збройних сил, як найважливіший фактор забезпечення національної безпеки. Ці події також дали певний поштовх до прийняття відповідних рішень на саміті НАТО в Уельсі наприкінці 2014 року та визначили необхідність переоцінки ролі та значення деяких інструментів політики в галузі безпеки. Як показали подальші події, в НАТО розглядається необхідність підвищення потенціалу стримування, як основного інструменту політики безпеки європейських союзників по Північноатлантичному альянсу, збільшення витрат на утримання збройних сил та удосконалення механізмів співпраці в інтересах нарощування їх спроможностей щодо захисту території держав-членів НАТО [2-4].

У щорічному звіті Генерального секретаря НАТО за 2016 рік є підтвердження реалізації рішень, що були прийняті у 2014 році в Уельсі. Так, за даними [9], країни НАТО здійснили найбільше, з часів “холодної війни”, посилення колективної оборони. Утричі було збільшено чисельність Сил реагування (досягла 40 тис. осіб), було сформовано Об’єднану оперативну групу підвищеної готовності (VJTF) чисельністю 5 тис. осіб, спроможною до розгортання протягом кількох діб, створено вісім штабів у східній частині Північноатлантичного альянсу, розгорнуті чотири багатонаціональні бойові групи в Латвії, Польщі, Естонії за участі 17 країн НАТО, включаючи Канаду і США. Було збільшено присутність у південно-східній частині НАТО на основі багатонаціональної бригади в Румунії та активізовано патрулювання повітряного простору над регіонами Балтійського і Чорного морів. Значні зусилля були докладені НАТО до забезпечення кібербезпеки. За даними [9] у 2016 році НАТО реагувало в середньому на 500 кіберінцидентів на місяць, що на 60 % більше ніж у 2015 році - це обумовило створення груп швидкого реагування на кіберзагрози. Також було вжито заходів щодо підвищення протиракетної оборони (нині об’єкт протиракетної оборони “Іджис Ешор” в Румунії функціонує в цілодобовому режимі), що дало змогу збільшити оборонне прикриття територій країн НАТО від ракет малої та середньої дальності.

Такі кроки засвідчили зміну центру уваги НАТО з кризового реагування (втручання з метою недопущення масштабного кровопролиття і підтримання миру на Західних Балканах, боротьба з тероризмом в

Афганістані та протидія піратству) на забезпечення колективної безпеки країн-членів НАТО [9]. Водночас НАТО анонсувало необхідність одночасного продовження дій (заходів) з кризового реагування та зміцнення колективної оборони [10]. Отже за короткий термін відбулася адаптація поглядів політичного та військового керівництва НАТО на функціонування сучасної системи європейської безпеки для запобігання воєнним конфліктам, особливо тим, що мають гібридний характер. На думку військових фахівців НАТО [9-13], гібридність загроз обумовлюється одночасним застосуванням широкого спектра відкритих та прихованих військових, воєнізованих і цивільних заходів, що проводяться для дезорганізації державного та військового управління, створення соціальної напруженості та економічної нестабільності скоріше не з метою захоплення території супротивника, а для примусу до прийняття політичним керівництвом країни-мішені потрібних країні-агресору рішень.

Для адекватного реагування на гібридні загрози було прийняте рішення розробити концепцію, що визначає роль Альянсу у боротьбі з методами гібридної війни, яку схвалили міністри іноземних справ країн-членів НАТО у грудні 2015 року. Концепція базується на трьох складових: підготовка, стримування та захист (оборона). Відповідно до положень цієї концепції НАТО вважає можливий гібридний напад на членів альянсу як підстави до введення в дію статті 5 Вашингтонського договору. Ключовим питанням у протистоянні гібридним загрозам є її кваліфікація як нападу, що дорівнює прямій військовій агресії [10].

Одночасно із заходами щодо реалізації зазначеної концепції та заходами щодо посилення колективної оборони відбуваються кардинальні зміни у тематиці та кількості проведення спільних з країнами-партнерами навчань. Так, на масштабних багатонаціональних навчаннях 2015–2019 років (“Трайдент джанкчер”, “Анаконда”, “Флеймінг Суорд” та ін.) відпрацьовувалися умовні сценарії, відповідно до яких одна країна вторглася в меншу країну та є загроза захоплення ще однієї країни. Криза, що виникла внаслідок таких дій була обумовлена конкуренцією за природні ресурси, а також мала етнічне та релігійне підґрунтя. Наслідки гіпотетичних сценаріїв мали глобальний характер – порушене судноплавство та енергетична безпека, поява кібернетичних атак і терористичних актів. Згідно зі сценарієм Рада

Безпеки ООН санкціонувала Місію міжнародного сприяння під егідою НАТО для надання допомоги країнам, що опинилися під загрозою.

Узагалі у 2015 році НАТО провело 99 навчань та прийняло участь у 198 національних навчаннях, у які залучалися військово-повітряні сили, сухопутні війська, військово-морські сили та сили спеціальних операцій. До того ж 26 % навчань НАТО та 45 % національних навчань стали частиною заходів щодо гарантій безпеки. Посилена підготовка національних підрозділів на навчаннях була також обумовлена необхідністю у підвищенні бойового та чисельного складу Об'єднаної оперативної групи підвищеної готовності (VJTF) НАТО [10].

Відпрацювання таких і подібних сценаріїв під час проведення навчань дає підстави зробити певні висновки.

По-перше, військові фахівці розглядають можливість розв'язання проблеми допомоги країнам, які опинилися в кризовому становищі через застосування Місії міжнародного сприяння. Основним способом досягнення результатів Місії є застосування військової сили. За даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру [1] такий спосіб дій у сфері безпеки має назву “силовий” і реалізується за мандатом від безпекової організації, або зовсім без мандату. Змістовно цей спосіб також може включати посередництво, надання гуманітарної допомоги, розгортання невійськового контингенту. У практиці врегулювання воєнних конфліктів у такий спосіб виправдовується намаганням запобігти кровопролиттю та захисту цивільного населення від геноциду та проявів тероризму.

По-друге, погляди західних і російських аналітиків щодо особливостей сучасного воєнного конфлікту, що має гібридний характер, багато у чому збігаються. За даними [11, 13], гібридності надає конфлікту використання непрямих дій, що пов'язані з уведенням санкцій, нарощуванням силового тиску, цілеспрямованим інформаційно-психологічним впливом на населення та воєнно-політичне керівництво країни, формування та підтримування партизанських та інших іррегулярних формувань, терористичних угруповань, організованої злочинності та широкомасштабним залученням сил спеціального призначення тощо.

Дослідження показали, що особливість гібридного конфлікту, як об'єкта врегулювання, обумовлена насамперед складом його учасників, безпосередньо предметом конфліктної взаємодії сторін та формами її прояву. Предметом конфліктної взаємодії саме у гібридному конфлікті виступають сепаратизм з одного боку та намагання зберегти територіальну цілісність держави з іншого, або рух на приєднання частини території до іншої держави. Питання природних ресурсів, що необхідні для розвитку окремих регіонів і досягнення політичної рівності або майнові протиріччя є другорядними, але можуть виступати як додаткові каталізatori його виникнення. Гібридні конфлікти як і інші воєнні конфлікти реалізуються передусім у силових формах: етнічна дискримінація, збройна боротьба, протестний рух цивільного населення за підтримки незаконно-створених збройних формувань (бандформувань за участі найманців, іноземних інструкторів, кураторів), громадянська війна, військові перевороти тощо. До того ж не тільки окремо історичний, економічний, демографічний, ідеологічний, політичний, геополітичний, соціально-правовий чинники детермінують (обумовлюють) характер конфлікту, а, як показав досвід, їх поєднання у різних варіантах.

Тобто характер гібридності сучасному воєнному конфлікту надають дії, які використовують для їх вирішення (інформаційний вплив, дезінформація, кібернапади, прояви тероризму та інші дії в інтересах дестабілізації обстановки, дискредитація воєнно-політичного

керівництва, організація протестних рухів тощо), склад учасників і предмет конфліктної взаємодії (наприклад, сепаратизм) з різноманітними формами його прояву - прихований рух на дестабілізацію суспільно-політичної обстановки, відкрита збройна боротьба, ультиматум, захоплення державних установ та військових частин, баз, арсеналів тощо.

Ураховуючи зазначене, наслідки та перебіг такого конфлікту важко прогнозувати. На підтвердження розуміння складності врегулювання гібридного конфлікту тільки силовим способом в НАТО проводиться робота з надання допомоги країнам-членам та країнам-партнерам у підвищенні їх стійкості до гібридних нападів. Здійснюється аналіз цивільної готовності, нарощуються військовий потенціал, розвиток основ протидії тероризму та запобігання кібернападам, як факторам дестабілізації обстановки у сучасному воєнному конфлікті. Ці заходи змістовно формують не тільки способи протидії загрозам гібридного характеру у конфлікті, а також є визначальними для пошуку дієвих способів його врегулювання.

Важливим для визначення результативних способів врегулювання воєнного конфлікту, що має гібридний характер є: по-перше, виявлення факторів, дія яких сприяє ескалації конфлікту та факторів, дія яких призводить до стримування та припинення конфлікту; по-друге – аналіз та адекватна оцінка можливих негативних наслідків гібридного конфлікту. До того ж дослідники визначають кілька груп негативних наслідків (рис. 1).

Рис. 1. Негативні наслідки гібридного воєнного конфлікту та їх основні прояви

Усунення деструктивних факторів і посилення факторів, що сприяють стабілізації обстановки в зоні конфлікту та надалі його припиненню (як правило, це комплекс заходів

в різних сферах), а також цілеспрямована діяльність на недопущення можливих та усунення вже існуючих негативних наслідків є ключовим під час визначення

результативних способів врегулювання гібридного воєнного конфлікту.

У наш час дослідники способів дій у сфері безпеки (наприклад, шляхом застосування військової сили) відзначають, що реально врегулювання сучасного воєнного конфлікту можливе лише шляхом застосування комбінації різних способів. За даними [1], до такої комбінації способів для врегулювання конфлікту певним чином можна включати окремі заходи “силового” способу, про який мова йшла вище та заходи, що є змістом “законодавчого” способу. Сутність цього способу врегулювання СВК полягає у створенні чітких правил, якими повинні керуватися всі суб’єкти, що належать до сфери компетенції з врегулювання конфлікту. Він може застосовуватися всередині держав, між державами і наддержавному рівні та передбачає зобов’язання як недержавних, так і державних суб’єктів [1]. Законодавчий спосіб передбачає врегулювання конфлікту без застосування сили за допомогою переговорів, розв’язання спірних питань у міжнародних судах, на національному референдумі тощо.

Відомий з [1] спосіб “інтеграція” більше притаманний процесу недопущення розв’язання воєнного конфлікту. Змістовно він містить елементи законодавчого способу але заснований на принципах інтеграції між країнами шляхом їх об’єднання в союзи (альянси, організації тощо). До того ж країни мають спільний та взаємозалежний ресурс, що може бути використаний для вирішення конфлікту, яким керують на наднаціональному рівні (сили НАТО, ЄС).

Незважаючи на визначення терміна “інтервенція”, що приведений у статті сучасні дослідники відзначають, що “силовий” спосіб врегулювання воєнних конфліктів змістовно передбачає не тільки застосування військової сили для припинення конфлікту, а й зовнішні спроби посередництва та організації переговорів, надання гуманітарної допомоги, розгортання невійськового контингенту (поліції та експертів), застосування економічних санкцій, стимулів та допомоги [14, 15]. “Силовий” спосіб завжди передбачає застосування матеріальних чи нематеріальних ресурсів, що належать зовнішнім суб’єктам, перебувають під їх контролем і призначені для того, щоб впливати на перебіг конфлікту таким чином, який не може бути забезпечений за допомогою внутрішніх чинників впливу (сторонами конфлікту). Використання цього способу для врегулювання СВК є досить проблематичним, оскільки складно

передбачити наслідки втручання у ситуацію. Відомо багато прикладів, коли гуманітарні табори для біженців використовувалися як бази бойовиків, а узгоджене на переговорах розведення протилежних сторін призводило до ескалації конфлікту. Спосіб також породжує, на думку дослідників, складні питання легітимності та легальності, які не завжди збігаються. Ці питання виникають у контексті збройних та примусових дій, але стосуються будь-яких її видів (зокрема гуманітарного).

Для випадку СВК, що має гібридний характер складність реалізації цього способу полягає у невизначеності питання хто повинен і може втручатися у конфлікт, особливо коли інша держава користується перевагою в ресурсах (військових, інформаційних, матеріальних) для дестабілізації ситуації в країні, де відбувається конфлікт, до того ж уникаючи відповідальності за ці дії. Унаслідок таких дій невідконтрольній легітимній владі місцеві суб’єкти втрачають політичну та моральну відповідальність за наслідки конфлікту: руйнування інфраструктури, мінування території, гуманітарні проблеми тощо.

Досвід використання різних видів ресурсів, що застосовувалися під час використання “силового” способу у більшості випадків показав їх неадекватність та неефективність для врегулювання СВК. Пріоритетність видів ресурсів та їх доцільна комбінація дотепер не визначена. Це дало поштовх для зосередження уваги розвинутих країн на створенні сил швидкого реагування, як інструменту для реалізації цього способу. До того ж додатково визначено необхідність їх доповнення формуваннями, що мають поліцейські функції. Розуміння необхідності їх поєднання з політичними, економічними, дипломатичними та інформаційними ресурсами вже є, але послідовність та їх комбінація для врегулювання СВК цим способом ще не вирішена [1-4]. Тому не випадково керівництво НАТО також приділяє значну увагу розвитку сил спеціальних операцій (ССО) [9-13]. Саме на ССО покладається значний обсяг завдань для нейтралізації гібридних загроз під час вирішення конфлікту “силовим” способом.

“Законодавчий” спосіб експертами з питань безпеки вважається прийнятнішим для врегулювання СВК, ніж силова інтервенція. Водночас він має певні обмеження та в більшості випадків не може бути реалізований для врегулювання конфліктів, з причини складності визначення на кого має

поширюватися дія того чи іншого законодавчого інструменту. До того ж виникає проблема легітимності застосування окремими країнами (коаліціями) інструментів без врахування інтересів сторони проти якої вони спрямовані. Це потребує пошуку дієвих шляхів узгодження інтересів різних сторін конфлікту та розроблення правових інструментів, дія яких буде охоплювати також і недержавні суб'єкти [1, 3].

На наш погляд на відміну від “силового” способу, який передбачає вжиття дій та заходів, які не задовольняють інтереси всіх учасників конфліктуючих сторін або “законодавчого” способу, що також застосовується для врегулювання СВК, є доцільним вважати окремим способом врегулювання СВК спосіб, зміст якого виходить з терміна “*вирішення*” конфлікту. Під терміном “*вирішення конфлікту*” розуміється процес, що полягає у зміні ситуації (впливом на причинні зв'язки), зміні вимог учасників конфлікту шляхом компромісу, обговорення умов миру, переконання чи просто маніпуляцією або їх поєднанням таким чином, що це дає змогу створити умови, суб'єктивно прийнятні для кожної сторони у конфлікті [16]. Врегулювання СВК способом “*вирішення*” може бути досягнуте самими сторонами конфлікту, але більш ефективно через посередництво третіх сторін шляхом використання несилових методів і механізмів усунення існуючих протиріч. До змісту цього способу врегулювання СВК доцільно включити такі заходи, як надання гуманітарної допомоги, розгортання невійськового контингенту (поліції та експертів), застосування стимулів та допомоги, що виконуватимуть допоміжну роль.

Для ефективного врегулювання воєнного конфлікту, що має ознаки гібридності способом “*вирішення*” є необхідним дотримання певних умов посередництва, як основного його компонента (складової). До таких умов можна віднести:

однакова залежність або незалежність посередника (третьої сторони) від учасників конфлікту;

посередник повинен мати змогу та повноваження висувати вимоги, мати ресурси (матеріальні та нематеріальні), які можуть бути застосовані проти сторони, що не дотримується двосторонніх домовленостей (угод);

чітке встановлення сторін, які мають дійти згоди у переговорному процесі за участі посередника (третьої сторони);

сторони конфлікту повинні мати змогу отримати компенсацію за поступки у переговорному процесі, або чітко визнати переваги “нульового” варіанта рішення.

Для випадку врегулювання воєнного конфлікту, що виник на ідеологічному підґрунті або під комплексним впливом інших чинників (історичного, економічного, демографічного, політичного, геополітичного, соціально-правового тощо) дослідники вважають за доцільне розбиття окремих пунктів протиріч на більш дрібні. До того ж необхідно максимально ізолювати ідеологічні протиріччя. Підвищення ефективності переговорного процесу можливе також через підтримання умов врегулювання воєнного конфлікту провідними або більш впливовими у регіоні державами. Посередницькі зусилля також можуть мати успіх за даними [16], у разі коли сторони конфлікту досягнуть максимального рівня виснаження.

У будь-якому разі розглянуті способи врегулювання СВК мають ґрунтуватися на принципах, дотримання яких може призвести до зменшення напруженості в зоні (районі) конфлікту, а саме:

Принцип послідовного обмеження і виключення застосування військових засобів у процесі врегулювання воєнного конфлікту (зокрема і з боку третіх сил). Він передбачає поступове скорочення прямих військових зіткнень протидіями сторонами аж до повної зупинки збройного протидіювання. Це стосується і застосування військових засобів третьою стороною, у якості якої можуть виступати держави, міжнародні організації (наприклад, війська ООН) та інші суб'єкти міжнародного права. Послідовне обмеження і виключення військових засобів з процесу взаємодії конфліктуючих сторін є обов'язковою умовою для врегулювання СВК.

Принцип пріоритетності невійськових засобів для врегулювання конфлікту. До них відносяться політико-дипломатичні засоби, під якими розуміються такі форми і способи діяльності держави (коаліції держав), які забезпечують активізацію переговорів і невійськові дії у взаємостосунках сторін, які протистоять, налагодження (відновлення) взаємовигідних економічних, науково-технічних, духовно-культурних, гуманітарних відносин між сторонами воєнного конфлікту.

Принцип альтернативності варіантів виходу з протистояння. Він передбачає розроблення “дорожньої карти” виходу сторін, які протистоять, із ситуації конфліктної протидії один одному. Під

“дорожньою картою” розуміється система заходів і шляхів їх реалізації, що забезпечує формування умов, в рамках яких конфліктуючі сторони приходять до взаємного компромісу.

Принцип дотримання суверенітету і територіальної цілісності кожної зі сторін конфлікту, а також з боку третіх сторін (сил), що беруть участь у врегулюванні конфліктної ситуації або запобіганні воєнного конфлікту. Він притаманний для запобігання виникненню воєнного конфлікту та має враховуватися також під час врегулювання конфлікту шляхом побудови і підтримування цивілізованих і довірчих відносин між сторонами конфлікту.

Висновки. Використання непрямих дій, що пов'язані з введенням санкцій, нарощуванням силового тиску, цілеспрямованим інформаційно-психологічним впливом на населення та воєнно-політичне керівництво країни, формування та підтримування партизанських та інших іррегулярних формувань, терористичних угруповань, організованої злочинності та широкомасштабним залученням сил спеціального призначення за оцінками фахівців НАТО є основними ознаками гібридності воєнного конфлікту.

Особливість гібридного конфлікту, як об'єкта врегулювання обумовлена також складом його учасників, безпосередньо предметом конфліктної взаємодії сторін та формами її прояву.

Вироблення комплексу заходів щодо усунення впливу деструктивних факторів і посилення факторів, що сприяють стабілізації обстановки в зоні конфлікту та надалі його припиненню є ключовим під час визначення способу врегулювання гібридного воєнного конфлікту.

Аналіз способів врегулювання сучасних воєнних конфліктів, що використовує НАТО та інші міжнародні безпекові організації показали, що доцільним є уникнення використання “силового” способу врегулювання конфліктів. Пріоритет потрібно надавати “законодавчому” способу. У разі неможливості його використання доцільним варіантом є спосіб “вирішення”, за умови дотримання умов посередництва.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення (удосконалення) науково-методичного апарату оцінювання впливу окремих заходів на результативність визначеного способу врегулювання сучасного воєнного конфлікту, що має гібридний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Щорічник СІПРІ 2005: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжн. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. Разумкова. К. : Заповіт, 2006. 744 с.
2. Ежегодник СИПРИ 2014 “Вооружения, разоружение и международная безопасность”: пер. с англ. Редкол.: А. А. Дынкин, А. Г. Арбатов, В. Г. Барановский и др. М.: ИМЭМО РАН, 2015, 764 с. URL: https://www.imemo.ru/index.php?page_id=645&id=3038.
3. Ежегодник СИПРИ 2015 “Вооружения, разоружение и международная безопасность”: пер. с англ. Редкол.: А. А. Дынкин, А. Г. Арбатов, В. Г. Барановский и др. М. : ИМЭМО РАН, 2016. 962 с. URL: https://www.imemo.ru/index.php?page_id=645&id=3459.
4. Ежегодник СИПРИ 2016 “Вооружения, разоружение и международная безопасность”: пер. с англ. Редкол.: А. А. Дынкин, А. Г. Арбатов, В. Г. Барановский и др. М. : ИМЭМО РАН, 2017. 1044 с. URL: https://www.imemo.ru/index.php?page_id=645&id=3864.
5. Перепелиця Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі : монографія. К. : НІСД, 2003. 432 с. (сер. “Воєнна безпека”; Вип. 8).
6. Іващенко А. М., Шпура М. І. Еволюція поглядів на стратегію сучасного гібридного конфлікту та стратегії протидії гібридним загрозам. *Зб. наук. пр. ЦВСД НУОУ ім. Івана Черняхівського*. К.: НУОУ, 2015. № 1 (53). С. 18 – 23.
7. Іващенко А. М., Семененко В. М., Полякова О. В. Оцінювання сценаріїв протидії гібридній війні у воєнній сфері. *Зб. наук. пр. ЦВСД НУОУ ім. Івана Черняхівського*. К.: НУОУ, 2019. № 1 (65). С.19–23.
8. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.
9. Річний звіт Генерального секретаря НАТО 2016. URL: <http://www.nato.int>.
10. Річний звіт Генерального секретаря НАТО 2018. URL: <http://www.nato.int>.
11. Власюк О. С., Яворська Г. М. Стратегічна адаптація НАТО до нових безпекових випробувань: опції для України. *Стратегічна панорама*. Київ, 2016. № 1. С. 19–25.
12. Річний звіт Генерального секретаря НАТО 2017. URL: <http://www.nato.int>.
13. Річний звіт Генерального секретаря НАТО 2018. URL: <http://www.nato.int>.
14. Устименко О. В. Запровадження міжнародної тимчасової адміністрації на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей як частина миротворчої стратегії для України – один із громадських проєктів реінтеграції. Київ : Вісник НАДУ, 2018. № 4 (91). С. 59–64.
15. Pavlenko V., Ustymenko O., Kaposlyoz G. Civil society in developing a strategy for reintegration of Donbass. URL: https://docs.wixstatic.com/ugd/527eac_98e5a139242b4e0bb5e121b96b38ff00.

- docx?dn=3%20Civil%20society%20in%20developin
g%20a%20strategy. Социальные деформации. М.: ИНФА-М, 2005. –
XIV, 1074 с.
16. Добренъков В. И., Кравченко А. И.
Фундаментальная социология : в 15 т. Т.VI:

Стаття надійшла до редакційної колегії 22.10.2019

Шпура Н. И., канд. воен. наук, ст. науч. сотр.;

Кульчицкий А. С.;

Комолаева Т. Н.;

Ефименко А. А.

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Анализ подходов, механизмов и способов, которые использует НАТО и другие международные организации по безопасности для урегулирования современных военных конфликтов

Резюме. Рассмотрены вопросы подходов, механизмов, способов и принципов, которые используют НАТО и другие международные организации по безопасности для предотвращения, разрешения и урегулирования современных военных конфликтов в условиях изменения взглядов на функционирование современной системы европейской безопасности.

Ключевые слова: гибридный конфликт; современный военный конфликт; способы урегулирования; механизмы предотвращения военных конфликтов.

N. Shpura, Ph.D (Military), senior researcher;

A. Kulichicikiy;

T. Komolayva;

A. Efimenko

Center for Military and Strategic Studies of the National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy, Kyiv.

Analysis approach, mechanism and ways, which uses NATO and other international organizations on safety for adjusting modern military conflict

Resume. The Considered questions approach, mechanism, ways and principle, which uses NATO and other international organizations on safety for prevention, permits and adjusting modern military conflict in condition of the change look at operating the modern system to European safety.

Keywords: hybrid conflict; modern military conflict; ways of the adjusting; mechanisms of the prevention military conflict.